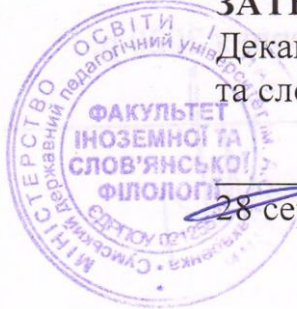

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету іноземної
та слов'янської філології
А. М. Коваленко
28 серпня 2020 р.

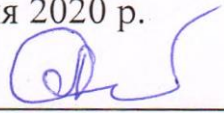
**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
З РОСІЙСЬКОЇ МОВИ І ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

галузь знань: 01 Освіта/ Педагогіка

спеціальність: 014 Середня освіта. Мова і література (російська)

освітня програма: Середня освіта (Російська мова та зарубіжна література)

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської філології
28 серпня 2020 р.

Голова Семенов О. М.,
доктор пед. наук, професор

Суми – 2020

Розробники програми:

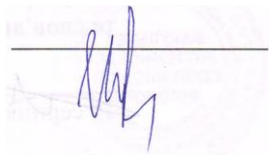
Медвідь Н. О., доцент кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання СумДПУ імені А. С. Макаренка, кандидат філологічних наук, доцент

Пахненко І. І., доцент кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання СумДПУ імені А. С. Макаренка, кандидат педагогічних наук, доцент

Робоча програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

к. пед. н., доц. Іванова І. Б.

ВСТУП

Програму виробничої практики з російської мови і зарубіжної літератури за ОПП Середня освіта (Російська мова і зарубіжна література) першого рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (російська)) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка розроблено на базі «Положення про проведення практик у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка».

Виробнича педагогічна практика є особливою формою навчального процесу, яка забезпечує оволодіння студентами мінімумом професійно-методичних умінь, необхідних для реалізації основних функцій учителя російської мови та зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти.

Виробнича практика – найважливіший етап у становленні майбутнього вчителя. Це об'єктивна перевірка й самоперевірка правильності вибору професії, ступеня оволодіння спеціальними знаннями й уміннями, необхідними для створення власного досвіду викладання російської мови та зарубіжної літератури, наявності самодисципліни, цілеспрямованості, любові до дітей, прагнення до творчості, без чого не може бути справжнього вчителя.

Практика надає можливість закріпити набуті знання зі спеціальних дисциплін, перевірити рівень сформованості професійних умінь і навичок в умовах, максимально наближених до професійної діяльності.

Виробнича практика сприяє також розвитку творчих здібностей студентів, створює умови для цілеспрямованої науково-дослідної роботи.

Практика проводиться на 4 курсі в 8 семестрі на базі 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, триває 8 тижнів, загальний обсяг практики – 12 кредитів (360 годин).

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою виробничої практики є формування готовності майбутніх учителів-філологів до педагогічної діяльності: закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час навчання, формування компетентностей та компетенції майбутнього вчителя-філолога, удосконалення його практичних навичок і вмінь, оволодіння сучасними методами, прийомами, засобами та формами організації навчання в галузі майбутньої професії.

Завданнями педагогічної практики студентів є:

- 1) приведення в дію всього арсеналу знань студентів зі спеціальності та суміжних дисциплін;
- 2) поглиблення та розширення знань студентів з методик викладання російської мови та зарубіжної літератури, педагогіки, психології;
- 3) формування й удосконалення професійно значущих умінь здобувачів:

- самостійно працювати з методичною літературою, фіксувати необхідний матеріал у формі робочих нотаток, конспектів, окремих виписок на картках;
- аналізувати програми та шкільні підручники як методичні посібники для вчителя;
- здійснювати перспективне планування навчального матеріалу за темою, що дозволить студентам під час практики розробляти не окремі уроки, а систему уроків за тематичним розділом;
- розробляти методичні обґрунтування уроків різних типів (визначати й формулювати завдання уроку; здійснювати доцільний відбір методів та методичних прийомів вивчення нового матеріалу, його закріплення, повторення раніше вивченого, перевірки знань, прийомів керівництва мисленнєвою діяльністю учнів на різних етапах уроку; дидактичного матеріалу, необхідних засобів наочності; прогнозувати можливі труднощі при сприйнятті нового матеріалу, помилки при виконанні класних та домашніх вправ; відбирати прийоми попередження й виправлення помилок; мотивувати вибір структури уроку);
- складати конспекти уроків на основі методичних обґрунтувань (чітко формулювати мету; планувати діяльність учителя й учнів на всіх етапах уроку; підбирати цікавий дидактичний матеріал, правильно співвідносити індивідуальні й фронтальні, усні й письмові, навчальні й контрольні завдання, використовувати спеціальні прийоми, покликані стимулювати мислення учнів, тренувати їх пам'ять та увагу);
- формулювати питання для перевірки знань, спрямовані не тільки на просте їх відтворення, але й на порівняння лінгвістичних та літературознавчих явищ, узагальнення знань; питання для створення проблемних ситуацій, для «читання» таблиць та раціональної діяльності з іншими засобами наочності, для підбиття підсумків уроку; встановлювати взаємозв'язок структурних елементів уроку через підбиття підсумків роботи на даному етапі та постановки перед школярами завдань для наступного етапу уроку;
- проводити уроки різних типів (вивчення нового матеріалу, повторення та узагальнення вивченого, розвитку мовлення тощо);
- аналізувати уроки однокурсників та свої уроки (здійснювати аналіз та самоаналіз);
- проводити позакласну роботу з російської мови та зарубіжної літератури;
- перевіряти зошити (робочі; для контрольних і творчих робіт);

- узагальнювати свою діяльність і частково діяльність товаришів (у процесі збирання матеріалу до звіту протягом практики та під час написання звіту);

4) удосконалення мовленнєвих умінь майбутнього вчителя:

- чітко формулювати завдання уроку, питання для роботи над лінгвістичним та літературознавчим матеріалом; надавати зразки будь-якого виду аналізу, міркування при застосуванні теорії на практиці; робити висновки-узагальнення під час уроку та в кінці його, надавати необхідний коментар до домашнього завдання, будувати повідомлення (монологічне висловлювання науково-навчального стилю) під час використання інформативно-рецептивного методу навчання, домагаючись точності, логічності, доступності та емоційності викладу;
- слідувати за темпом, гучністю, тональністю мовлення; виділяти логічним наголосом, паузами важливого на даному етапі уроку, змінювати тональність, темп мовлення тощо відповідно до завдань педагогічного спілкування;

5) формування «технічних» умінь, необхідних учителю: диктувати тексти під час проведення різних видів вправ, диктантів; оформлювати записи на дошці, перевіряти зошити учнів, користуватися системою умовних позначень орфографічних, пунктуаційних, граматичних, мовленнєвих помилок, класифікувати помилки учнів, вести облік помилок тощо;

6) формування вмінь здійснювати виховну роботу в учнівському колективі, роботу з батьками учнів;

7) формування вмінь науково-дослідної роботи; розвиток інтересу до цього виду діяльності;

8) сприяння реалізації творчого потенціалу практиканта як майбутнього вчителя російської мови та зарубіжної літератури;

9) формування потреби в саморозвитку, самовдосконаленні;

10) виховання інтересу й любові до педагогічної професії.

Практика спрямована на формування визначених освітньою програмою компетентностей.

Загальні компетентності.

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, дотримуватися його принципів, які базуються на повазі до особистості людини, гарантії її прав і свобод, верховенстві права в усіх сферах суспільного життя, взаємній відповідальності держави й громадянина.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати культурні цінності й наукові досягнення на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області та її місця в загальній системі знань про природу й суспільство, усвідомлення необхідності дотримуватися здорового способу життя та пропагувати його норми.

ЗК 3. Знання предметної області та розуміння засад професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями протягом життя, систематично вдосконалювати професійні навички та вміння, свідомо контролювати динаміку особистісного зростання.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до усної та письмової комунікації засобами державної, російської та іноземної мови.

ЗК 7. Уміння організовувати власну діяльність, визначати стратегію й тактику дій, планувати свій час та ефективно управляти ним.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно, здійснювати якісну міжсуб'єктну взаємодію, спрямовану на виконання своїх професійних обов'язків, уникати конфліктів, уміти їх долати.

ЗК 9. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для виконання завдань у сфері професійної діяльності.

ЗК 11. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу з метою виявлення проблем, вироблення відповідної аргументації для їх розв'язання.

ЗК 12. Здатність адаптуватися до умов того чи іншого виду діяльності, вибирати оптимальний варіант поведінки, володіння навичками саморегуляції.

ЗК 13. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 14. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), додержуватись ustalених норм поведінки, професійної етики, принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності спеціальності.

ФК 1. Здатність демонструвати та використовувати в професійній діяльності концептуальні наукові та практичні знання з педагогіки, психології, філософії, історії та культури, а також філологічних дисциплін та методики їх викладання.

ФК 2. Здатність ефективно реалізовувати цілі педагогічного процесу, створювати умови для формування в учнів ключових компетентностей.

ФК 3. Володіння засадами планування та проектування процесу навчання школярів, здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до навчання, саморозвитку й творчої самореалізації.

ФК 4. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК 5. Здатність до аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ФК 6. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання з теорії та історії російської мови, орієнтуватися в особливостях лінгвістичних концепцій, критично оцінювати їх.

ФК 7. Здатність вільно й гнучко використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі

фахової та міжособистісної комунікації, здійснювати вибір ефективних комунікативних стратегій і тактик.

ФК 8. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною, російською та іноземною мовами, здатність реферувати й анотувати різноманітні тексти.

ФК 9. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних висловлювань в усній та письмовій формах, володіння методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 10. Здатність застосовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку російської та зарубіжної літератури від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища.

ФК 11. Здатність демонструвати знання та розуміння взаємозв'язку компонентів літературного твору, давати визначення основних теоретико-літературознавчих понять і застосовувати їх під час інтерпретації та аналізу художнього тексту, визначати національну своєрідність і загальнолюдську значущість творів світової літератури.

ФК 12. Здатність здійснювати різні типи лінгвістичного та літературознавчого аналізу, систематизувати, інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища й факти, використовуючи різні методи дослідження.

ФК 13. Здатність вільно оперувати спеціальною (педагогічною, лінгвістичною, літературознавчою тощо) термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 14. Володіння сучасними підходами до організації освітнього процесу, здатність застосовувати їх у процесі викладання російської мови та зарубіжної літератури, створювати навчально-методичне забезпечення для проведення занять із зазначених дисциплін.

Програмні результати виробничої педагогічної практики

ПРЗ 1. Знати особливості організації освітнього процесу в контексті модернізації сучасної української школи.

ПРЗ 2. Знати закономірності розвитку особистості, психофізіологічні й вікові особливості учнів, що впливають на результати навчання, особливості розвитку пізнавальної сфери.

ПРЗ 3. Знати теоретико-методологічні засади диференційованого навчання, особливості організації навчального процесу з урахуванням нахилів, здібностей, особливих освітніх потреб учнів.

ПРЗ 4. Знати принципи, підходи й методики психолого-педагогічної діагностики, спрямованої на вирішення завдань оптимізації навчально-виховного процесу.

ПРЗ 5. Знати концептуальні основи фундаментальних дисциплін (педагогіка, психологія, вступ до мовознавства, вступ до літературознавства,

сучасна російська літературна мова, зарубіжна література, російська література) як теоретичної бази освітньої та дослідницької діяльності.

ПРЗ 6. Знати принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання російської мови та зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, усвідомлювати виховний потенціал цих дисциплін.

ПРЗ 7. Знати й розуміти систему мови, що вивчається, її історію, сучасний стан і тенденції розвитку, споріднені зв'язки та типологічні співвідношення з іншими мовами.

ПРЗ 8. Знати норми сучасної російської літературної мови, особливості функціонування мовних одиниць у різних типах дискурсу, особливості використання мовних засобів у різних сферах комунікації.

ПРЗ 9. Знати види та методи лінгвістичного та літературознавчого аналізу.

ПРЗ 10. Знати загальні властивості літератури як мистецтва слова, специфіку перебігу літературного процесу у культурно-історичному контексті, особливості літературних епох, художніх напрямів, течій, жанрів і стилів.

ПРЗ 11. Розуміти критерії національної самобутності та художньої своєрідності класичних і сучасних творів зарубіжної літератури, що вивчаються, знати особливості індивідуальної творчої манери їх авторів.

ПРЗ 12. Знати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній сфері та методи їх реалізації.

ПРУ 1. Уміти оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальних дисциплін.

ПРУ 2. Уміти застосовувати сучасні освітні технології та методики формування предметних компетентностей учнів, здійснювати самоаналіз ефективності уроків.

ПРУ 3. Володіти формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміти відстежувати динаміку особистісного зростання дитини.

ПРУ 4. Уміти аналізувати мову в історичному та сучасному контексті, використовуючи основні лінгвістичні поняття і терміни, характеризувати її соціальні різновиди, описувати соціолінгвальну (зокрема, регіональну) ситуацію, орієнтуватися в дискусійних питаннях мовознавства.

ПРУ 5. Володіти різними методами та прийомами аналізу мовних одиниць, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРУ 6. Використовувати мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань у суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРУ 7. Створювати тексти професійного змісту державною та російською мовами, перекладати тексти зі спеціальності з мови, що вивчається, на рідну і навпаки, а також редагувати тексти.

ПРУ 8. Застосовувати різні види аналізу художнього твору, визначати його ідейний рівень та жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, виявляти симбіоз традицій і новаторства, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРУ 9. Уміти виокремлювати, професійно оцінювати та досліджувати значущі феномени літературного процесу в їх взаємодії з культурно-історичним контекстом, використовувати здобутки письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ПРУ 10. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРУ 11. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРУ 12. Уміти планувати та здійснювати дослідження лінгвістичного, літературознавчого та методичного характеру з елементами наукового пошуку з дотриманням вимог академічної доброчесності.

ПРУ 13. Уміти використовувати гуманістичний потенціал російської мови та зарубіжної літератури для формування духовного світу сучасної молоді.

ПРК 1. Здатність до активної професійно-педагогічної комунікації по горизонталі й вертикалі, відкритості у спілкуванні з усіма учасниками навчального процесу.

ПРК 2. Здатність вільно спілкуватися з професійних питань державною, російською та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної комунікації.

ПРК 3. Володіння основами професійної культури, культурою мовлення, мовленнєвим етикетом, що є передумовою ефективності професійної та особистісної комунікації, усвідомлення необхідності систематично поповнювати свої комунікативні знання й вдосконалювати професійні навички.

ПРК 4. Уміння проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, дотримуватися принципів педагогіки партнерства, яка передбачає ефективну організацію комунікації у трикутнику «учень – учитель – батьки».

ПРК 5. Здатність цінувати різноманіття та мультикультурність, забезпечувати діалог культур у процесі вивчення російської мови та зарубіжної літератури, уникати міжкультурних конфліктів, співпрацювати з представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРК 6. Здатність вибудовувати комунікативну взаємодію на засадах рівноправності, взаємоповаги, толерантності, доброзичливості й співробітництва, долати комунікативні бар'єри й ускладнення.

ПРА 1. Здатність застосовувати знання та навички самостійно та відповідально, приймати рішення, нести відповідальність за результати власної професійної діяльності.

ПРА 2. Готовність діяти автономно, самостійно управляти навчальним процесом, реалізуючи своє право викладати предмет за власним міркуванням, обирати методики навчання й виховання, незалежно визначати зміст і структуру програм навчальних предметів у межах стандарту середньої освіти, розробляти власну систему заохочення учнів.

ПРА 3. Усвідомлення відповідальності за забезпечення якості освіти, доброчесне оцінювання навчальних результатів школярів.

ПРА 4. Відповідальне ставлення до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.

ПРА 5. Здатність навчатись упродовж життя і вдосконалювати набуту під час навчання кваліфікацію із значним ступенем автономії.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Під час виробничої педагогічної практики студенти мають виконати низку навчальних завдань.

Навчальні завдання з фахових дисциплін

1. Розробити й провести 8–10 уроків різних типів з російської мови (4(5)) та зарубіжної літератури (4(5)): урок вивчення нового матеріалу, урок повторення та узагальнення вивченого, урок підготовки до диктанту, урок роботи над помилками диктанту, урок розвитку мовлення.

2. Відвідати та проаналізувати уроки з російської мови та зарубіжної літератури, проведені однокурсниками-практикантами (не менше 5).

3. Перевіряти учнівські зошити.

4. Розробити й провести позакласний захід з російської мови та/або зарубіжної літератури.

5. Провести 3–4 індивідуальних заняття зі школярами, які відстають у навчанні.

6. Підготувати один із видів наочності для уроку та позакласної роботи: таблиці, комплекти демонстраційних карток, стенд для кабінету тощо.

Завдання з педагогіки та психології

1. Розробити й провести виховний захід за планом класного керівника.

2. Здійснити самоаналіз проведеного заходу.

3. Здійснити аналіз відвіданого виховного заходу.

4. Скласти психолого-педагогічну характеристику класу (групи).

Завдання з науково-дослідної роботи

1. Скласти картотеку сучасних методів (методик) викладання російської мови та зарубіжної літератури.

2. Зібрати матеріал з актуальної проблеми викладання російської мови та/або зарубіжної літератури й оформити його у вигляді доповіді на підсумковій конференції.
3. Зібрати матеріал для наукових робіт.
4. Провести апробацію результатів наукових досліджень.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Педагогічна виробнича практика передбачає проходження низки етапів.

I етап – настановча конференція з педагогічної практики. На ній визначаються завдання, зміст, графік роботи студентів під час практики. Студенти мають чітко знати, чому вони повинні навчитися, як організовується їх робота, критерії оцінки їх діяльності, свої права та обов'язки, перелік документів, які здаються після закінчення практики.

II етап – перший тиждень практики, протягом якого має відбутися:

1. Зустріч з керівниками й вчителями школи.
2. Вивчення шкільної документації, планів роботи вчителів російської мови та зарубіжної літератури, класних керівників, ознайомлення з кабінетами, їх наповненням; аналіз методичної літератури.
3. Знайомство студентів із класним колективом, вивчення індивідуальних особливостей учнів, рівня знань, умінь і навичок з російської мови та зарубіжної літератури, установлення контакту з класом. Відвідування всіх уроків у класі, закріпленому за студентом. Бесіда з класним керівником, планування роботи за планом класного керівника, індивідуальні бесіди з учнями, ознайомлення з документацією класу.
4. Вивчення досвіду роботи вчителя російської мови та зарубіжної літератури. Відвідування всіх уроків учителя/вчителів російської мови та зарубіжної літератури, до якого/яких прикріплений студент-практикант, запис уроків та складання супутнього методичного коментаря кожного уроку.
5. Відвідування відкритих уроків, аналіз цих уроків з груповим керівником.
6. Визначення (узгодження з учителем) тем і термінів проведення уроків російської мови та зарубіжної літератури, форм та термінів проведення позакласної роботи з предметів. Перспективне планування матеріалу з теми, що вивчається у період практики в даному класі.
7. Складання індивідуального плану роботи (додаток 2).

III етап – 2-5 тижні практики. Основний зміст цього етапу практики складають підготовка, проведення й аналіз уроків російської мови та зарубіжної літератури, відвідування уроків однокурсників-практикантів і участь в аналізі цих уроків; проведення позакласної роботи з предмету; відвідування уроків російської мови та зарубіжної літератури, які проводять

різні вчителі; збір матеріалів для звіту, доповіді на підсумковій конференції, наукової статті (за потреби) з методики викладання російської мови та/або зарубіжної літератури.

IV етап – останній тиждень практики. На цьому етапі здійснюється підготовка до підсумкової конференції з педагогічної практики; оформлення документації; проведення методоб'єднань учителів російської мови, зарубіжної літератури та студентів-практикантів у школах за результатами практики. Готується круглий стіл «Нас учили, і ми вчили» («Перші кроки до педагогічної творчості»).

V етап – науково-методична конференція за підсумками педпрактики, яка проходить у вищому навчальному закладі після перевірки документації методистом.

За формою організації і контролю виробнича практика може бути очною, тобто відбуватися у м. Суми під безпосереднім контролем (поточним та підсумковим) методистів університету, або дистанційною, тобто відбуватися за межами м. Суми. В останньому випадку методисти університету здійснюють підсумковий контроль навчально-виховної діяльності студента-практиканта; поточний контроль якості розроблених планів-конспектів уроків, виховних заходів здійснюється за можливістю.

Педагогічна практика за межами м. Суми відбувається за заявою студента, лише за узгодженням із керівником практики від кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання та згідно з рішенням кафедри, погодженням із керівником практикою від університету. У цьому випадку студент повинен подати на розгляд кафедри ще й лист-згоду з базового закладу, в якому адміністрація бази практики гарантуватиме створення необхідних умов для виконання студентом програми практики.

Базами практики визначають такі заклади середньої освіти, які мають належну матеріально-технічну базу та здатні забезпечити якісне виконання програми практичної підготовки відповідних освітніх рівнів, заклади, в яких працюють учителі з високим рівнем професійно-методичної компетенції.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль:

– загальний контроль за проходженням практики здійснює завідувач практики університету;

– контроль за організацією й проведенням практики, виконанням програми практик, своєчасним складанням заліків і звітної документації за підсумками практики здійснює завідувач кафедри;

– загальний контроль за виконанням студентами-практикантами завдань практики й дотриманням правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу здійснює керівник практики від кафедри (відповідальний методист);

– методист із фаху проводить консультації для студентів; контролює відвідування, роботу та виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу; відвідує (індивідуально та разом із практикантами), організовує колективне обговорення, аналізує, оцінює уроки студентів та їх виховні заходи з предметів; перевіряє документацію, плани-конспекти уроків, перспективне планування навчального матеріалу за темою;

– методист із педагогіки проводить консультації з питань педагогічної діагностики розвитку особистості, методики навчальної й виховної роботи; відвідує, організовує колективне обговорення, аналізує, оцінює уроки, виховні заходи й виховну роботу студентів;

– методист із психології проводить консультації з питань вікових особливостей школярів, методики вивчення особистості учня, класного колективу, пізнавальних інтересів учнів; контролює виконання завдань з психології; оцінює психолого-педагогічну характеристику та інші завдання.

Протягом практики систематично перевіряється ведення студентом щоденника, в якому відбивається діяльність студента на всіх етапах практики та форми контролю (додаток 1). Щоденник додається до звіту з виробничої практики.

На період практики методист з фаху призначає старосту мінігрупи. У його обов'язки входить облік відвідування студентами бази практики, уроків та інших заходів, ознайомлення практикантів із завданнями й дорученнями викладачів-керівників тощо.

Підсумковий контроль:

- перевірка й оцінювання звітної документації (методист із фаху);
- активна участь студентів у підсумковій конференції (виступ з доповіддю (захист); участь у дискусії з питань, запропонованих методистом або студентами);
- формою підсумкового контролю є диференційований залік.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після завершення виробничої практики з російської мови та зарубіжної літератури студенти звітують про виконання програми практики на кафедрі. Студенти подають на перевірку керівникам практики звітну документацію, яка включає:

- індивідуальний план з відмітками методиста про вчасність та якість виконання запланованого;
- стандартно оформлені плани-конспекти всіх проведених уроків, з них 2 плани-конспекти (по 1 з мови та літератури) – розгорнуті, з методичним забезпеченням (з оцінкою, підписом учителя/методиста з фаху);
- аналіз уроку з російської мови та уроку літератури;

- методичну розробку позакласного заходу з мови та/або літератури з ескізами наочних матеріалів, які використовувалися при його проведенні (з оцінкою й підписом вчителя/методиста);
- методичну розробку виховного заходу (з оцінкою й підписом класного керівника/методиста з педагогіки); його самоаналіз;
- аналіз відвіданого виховного заходу;
- психолого-педагогічну характеристику класного колективу;
- характеристику з місця проходження педпрактики, підписану директором або завучем та скріплену печаткою школи;
- щоденник виробничої практики, заповнений студентом власноруч за встановленим зразком;
- атестаційний лист;
- звіт із виробничої педагогічної практики (складається в довільній формі; бажано врахувати кількісні результати виробничої педагогічної практики, здійснити аналіз проведеної навчально-виховної роботи, позакласної роботи з фаху, виховної роботи з учнями, проведеної науково-дослідної роботи, викласти свої враження та пропозиції щодо педагогічної практики).

Звіт і подача документів із практики відбувається протягом перших 10 днів після закінчення терміну практики. Звітна документація з виробничої практики подається відповідальному методисту. Атестаційні листи та характеристики з місця проходження практики зберігаються в особових справах студентів.

Після перевірки звітної документації керівником практики та її позитивної оцінки звіт публічно захищається студентами на підсумковій (звітній) конференції.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Індивідуальний план роботи відбиває всі види діяльності студентів, передбачені змістом виробничої практики з російської мови та зарубіжної літератури. План складається кожним студентом і затверджується відповідальним методистом. Відмітку про виконання запланованої навчальної та виховної роботи ставить учитель з профільних дисциплін і класний керівник.

2. Індивідуальний план складається студентом-практикантом після ознайомлення з навчальними, виховними планами роботи вчителів фахових дисциплін, класного керівника в закріпленому класі. В змістовій частині плану фіксуються види й форми навчальної, виховної, організаційної роботи у класному колективі, індивідуальної роботи, за потреби з батьками учнів, а також науково-дослідної роботи практиканта.

3. Критерії оцінювання складеного плану: а) узгодженість із планом навчально-виховної роботи в школі й закріпленому класі; б) врахування актуальних завдань сучасної навчально-виховної роботи згідно із соціальною ситуацією в країні та рекомендаціями Міністерства освіти і

науки; в) ступінь реалізації принципів діяльнісного підходу, комплексного підходу, принципу врахування вікових особливостей, принципу узгодження виховного впливу сім'ї, школи, позашкільних установ; г) реалізація в плані різних напрямів навчання й виховання; д) відображення в плані всіх структурних компонентів; е) різноманітність форм і методів навчально-виховної роботи з класом; ж) індивідуальні форми навчально-виховної роботи з учнями; з) стислість і компактність плану.

4. Практикант працює в школі кожного робочого дня не менше 6 годин, своєчасно виконує всі види робіт, зазначені в програмі практики.

5. Під час проведення уроків бажано, щоб між уроками був інтервал 2–3 дні. Уроки розвитку мовлення слід проводити наприкінці практики, щоб мати можливість провести попередню підготовку до написання твору (переказу).

6. Студенти не допускаються до проведення уроку, заходу, іншого виду діяльності без конспекту, сценарію, завізованого вчителем (класним керівником) або методистом.

7. Ступінь самостійності студентів під час підготовки уроків має поступово зростати. Один урок практикант готує самостійно, але при виникненні труднощів може звертатись до вчителя або методиста.

8. Форми позакласної роботи можуть бути різними: заняття гуртка, турніри, конкурси, вікторини, олімпіади, засідання клубу знавців російської мови та зарубіжної літератури «Що? Де? Коли?», КВК, проведення в школі «Тижня російської мови та зарубіжної літератури», лінгвістичний чи літературознавчий журнал, випуск газет чи бюлетенів: «Чи знаєш ти російську мову?», «Люби та знай зарубіжну літературу!», «Словники – наші помічники» тощо.

9. Методична розробка позакласного заходу з російської мови та/або зарубіжної літератури оформлюється згідно з темою і повинна мати такі обов'язкові складові: а) титульний аркуш, на якому визначена назва навчального закладу та його підпорядкування; тема й форма заходу; відомості про студента-практиканта, який підготував і провів захід; прізвище методиста кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання, рік проходження практики; б) мета заходу; в) завдання (освітні, виховні, розвивальні); г) обладнання; д) час і місце проведення, учасники; е) етапи підготовки й проведення (підготовчий, основний, завершальний етапи); ж) список використаної літератури; з) додатки.

10. Орієнтовний зміст підсумкової конференції:

– виступи студентів з методичними доповідями, що узагальнюють їхній досвід роботи в школі;

– відеозапис чи презентація фрагментів уроків і позакласних заходів; (або їх проведення, для чого на конференцію запрошуються учні класу, в якому студент проходив практику);

– виступи запрошених учителів базових шкіл; методистів зі спеціальності, педагогіки, психології;

– узагальнення підсумків практики відповідальним керівником; аналіз роботи може поєднуватися з диспутом з проблемних питань, запропонованих у звіті студентів про практику.

11. До підсумкової конференції може бути підготовлена виставка «Наш перший досвід». Орієнтовний перелік розділів виставки:

– «Правильне планування навчального матеріалу – основа успішної роботи вчителя» (зразки планування);

– «Урок – це діяльність учителя й учнів» (кращі конспекти уроків, наочні посібники);

– «Творчість учителя й учнів» (зразки творів учнів, ілюстрації школярів до своїх творів, щоденники спостережень студентів; конспекти уроків з розвитку мовлення тощо);

– «Вчимо із захопленням» (кращі конспекти позакласних заходів, плани екскурсій з метою підбору матеріалу до творів, засоби наочності, використаний на заняттях роздатковий ілюстративний матеріал, мультимедійний матеріал тощо);

– «Мережа Інтернет, книги, посібники – наші помічники» (сайти, виставка книг, посібників, які особливо часто використовувалися при підготовці уроків та позакласних заходів);

– «Чому навчилися, чому варто вчитись? Критичний погляд на свою педагогічну підготовку» (кращі звіти студентів про практику).

В оформленні виставки беруть участь представники від кожної школи, де проходила практика. До конференції випускається газета за підсумками практики. На конференцію запрошуються студенти II, III курсів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

Шкала ECTS	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	Студент виконав програму виробничої практики в повному обсязі, при цьому творчо застосовував та удосконалював отримані з фахових дисциплін знання; продемонстрував прагнення оволодіти професійними вміннями та навичками, високий рівень активності, самостійності при виконанні завдань практики; звітну документацію оформив відповідно до вимог та подав її в установленний термін; сумлінно зафіксував усі етапи проходження практики у своєму щоденнику; відповів на всі питання під час захисту звіту з практики.
В	Студент виконав програму виробничої практики в повному обсязі, при цьому удосконалював отримані з фахових дисциплін знання, але зазнавав труднощів у реалізації творчого підходу до вирішення професійних практичних завдань; продемонстрував прагнення оволодіти професійними вміннями та навичками, достатній рівень активності, самостійності; звітну документацію оформив відповідно

	до вимог та подав її в установлений термін; у щоденнику зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду практики; під час захисту звіту з практики на окремі питання дав неповні відповіді.
C	Студент виконав програму виробничої практики в повному обсязі, але зазнавав труднощів у реалізації творчого підходу до вирішення професійних практичних завдань та у вдосконаленні отриманих з фахових дисциплін знань; не завжди самостійно виконував завдання практики; звітну документацію оформив відповідно до вимог та подав її в установлений термін; у щоденнику зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду практики; під час захисту звіту з практики на значну кількість питань відповів неповно.
D	Студент виконав програму виробничої практики в неповному обсязі, зазнавав труднощів у реалізації творчого підходу до вирішення професійних практичних завдань та у вдосконаленні отриманих з фахових дисциплін знань; при виконанні завдань практики постійно потребував допомоги методистів, учителів; у щоденнику зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду практики, але деякі розділи щоденника заповнені частково; звітна документація подана в установлений термін, але в її оформленні наявні недоліки; під час захисту звіту з практики на більшість питань дав неповні відповіді.
E	Студент виконав програму виробничої практики в неповному обсязі, при виконанні завдань практики припустився суттєвих помилок; продемонстрував недостатньо сформовані вміння підготовки та проведення уроків і позакласних заходів; звітна документація подана в установлений термін, але не відповідає частині вимог до її оформлення; у щоденнику зафіксовані не всі етапи та види робіт; під час захисту звіту з практики студент не відповів на більшість питань.
FX	Студент не виконав більшості завдань практики, у нього не сформовані вміння здійснювати необхідні види діяльності; продемонстрував недостатньо сформовані вміння підготовки та проведення уроків і позакласних заходів; звітна документація оформлена з помилками; щоденник практики відсутній; під час захисту звіту з практики студент відповів лише на окремі питання.
F	Студент не виконав завдань практики, не подав необхідної документації.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики

90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумковий бал за виробничу практику виставляється на основі середнього показника оцінювання роботи студента вчителем-предметником, класним керівником, методистами від університету (з російської мови, зарубіжної літератури, педагогіки та психології). При оцінюванні враховуються критерії оцінювання, аналіз звітної документації, власні спостереження, оцінки класного керівника, вчителів з профільних дисциплін та звіт студентів на підсумковій конференції. Зокрема при виставленні оцінки за практику враховуються наступні показники діяльності студента:

- повнота та якість виконання плану практики;
- ставлення до професійної діяльності (творчий підхід до виконання завдань, проведення уроків та заходів, прагнення оволодіти професійними вміннями та навичками, рівень активності, самостійності тощо);
- повнота, правильність оформлення, своєчасне подання звітної документації;
- характеристика та оцінка діяльності безпосереднім керівником практики;
- сукупність нових знань, умінь та навичок, отриманих студентом у результаті практики та відображених у звітній документації.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з університету. Якщо програма практики не виконана з поважної причини, то рішенням ради факультету студенту надається можливість продовжити термін проходження практики у вільний від навчання час.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов (теория и практика обучения языкам). Москва: Икар, 2009. 448 с.

2. Виштак О. М. Сучасний підхід до позакласної виховної роботи. Нові форми позакласної виховної роботи. Форум педагогічних ідей. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/42138/
3. Литвинко Ф. М. Методика преподавания русского языка в школе: учебное пособие. Минск: Вышэйшая школа, 2015. 448 с.
4. Литневская Е. И., Багрянцева В. А. Методика преподавания русского языка в средней школе: учебное пособие. Москва: Академический проспект, 2006. 588 с.
5. Мацевко-Бекерська Л. Методика викладання світової літератури: навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 320 с.
6. Методика преподавания русского языка в школе: учебник / М. Т. Баранов и др.; под ред. М. Т. Баранова. Москва: Академия, 2001. 368 с.
7. Мещерякова Н. П. Актуальні питання методики викладання літератури: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2017. 119 с.
8. Мірошніченко Л. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник. Київ: Слово, 2010. 432 с.
9. Обучение русскому языку в школе: учебное пособие / Е. А. Быстрова и др.; под. ред. Е. А. Быстрова. Москва: Дрофа, 2004. 240 с.
10. Освітні технології: навчально-методичний посібник / за ред. О. Пєхоти. Київ: Академія, 2001. 348 с.
11. Петренко Л. П. Форми виховної роботи в школі. URL: http://uk.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/uk/PDF/formu_robotu.pdf
12. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. Київ: АСК, 2004. 192 с.
13. Скорина Л. Аналіз художнього твору: навчальний посібник: Богдан, 2013. 424 с.
14. Словник-довідник з української лінгводидактики: навчальний посібник / М. І. Пентиліук та ін.; за ред. М. І. Пентиліук. Київ: Ленвіт, 2015. 320 с.
15. Теория и практика обучения русскому языку: учебное пособие / Е. В. Архипова и др.; под ред. Р. Б. Сабаткоева. Москва: Академия, 2005. 320 с. https://www.studmed.ru/view/teoriya-i-praktika-obucheniya-russkomu-yazyku_1d7b3c97ad4.html?page=1

Додаткова

1. Бовтенко М. А. Компьютерная лингводидактика: учебное пособие. Москва: Флинта, 2005. 216 с.
2. Большакова Н. О. Проектування системи національно-патріотичного виховання в школі. *Виховна робота в школі*. 2018. № 12. С. 18–26.
3. Бранець М. М., Клиш Г. П. Я – патріот і господар своєї землі: національно-патріотичний проект. *Все для вчителя*. 2016. № 7. С. 29.

4. Буйна Н. А. Взаємодія школи, сім'ї, громадськості у формуванні свідомого громадянина-патріота. *Виховна робота в школі*. 2016. № 2. С. 8–10.
5. Волкова Н. П. Виховання патріотизму в родині. *Виховна робота в школі*. 2016. №3. С. 34–36.
6. Врублевська М. О. Комплексно-цільова програма з удосконалення системи громадянського виховання «Ми – українці» (2016-2021 рр.). *Виховна робота в школі*. 2016. №6. С. 15–31.
7. Герасименко Н. В. Гейміфіковане навчання: проектування та розроблення освітнього веб-квесту. *Шкільний світ*. 2018. №6. С. 2–5.
8. Голобородова М. М. Концептуальні засади патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. *Виховна робота в школі*. 2016. №5. С. 2–6.
9. Ершова А. П., Букатов В. М. Режиссура урока, общения и поведения учителя: учебное пособие. Москва: Флинта, МПСИ, 2010. 342 с.
10. Жульєва А. М. Формування в учнів соціалізованих умінь на основі проектних технологій навчання. Київ, 2018.
11. Журба К. О. До актуальності формування національно-культурної ідентичності підлітків. Івано-Франківськ: НАІР. 2017. Вип. 5. С. 93–97.
12. Капелько І. І. Формування національної свідомості засобами родинно-патріотичного виховання та шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій. *Педагогічна майстерня*. 2017. № 1. С. 27–31.
13. Качуровська О. Проектні технології у формуванні ключових компетентностей школяра. Київ, 2018.
14. Мещеряков В. Н. Жанры школьных сочинений. Теория и практика написания. Москва: Флинта, 2015. 257 с.
15. Мещеряков В. Н. Как пересказывать произведения литературы, живописи, музыки. Москва: Флинта, 2014. 272 с.
16. Михайловская Г. А. Лингводидактические основы формирования речевых умений в процессе обучения русскому языку. Киев: ОАО УКРНИИПСЛ, 1999. 208 с.
17. Моделі навчання (для студентів педагогічних спеціальностей): навчально-методичні матеріали / за ред. Т. Кошманової. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 22 с.
18. Молчанова О. Інноваційні технології формування професійної компетентності педагога сучасної школи (на прикладі міського методичного мегапроекту). *На урок*. 2018. № 3. С. 62–70.
19. Нова українська школа: порадник для вчителя. Київ, 2018.
20. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учебное пособие / Е. С. Полат и др.; под ред. Е. С. Полат. Москва: Академия, 2000. 272 с.
21. Осадча О. М. Створення інноваційного освітнього середовища в роботі з батьківською громадою. *Шкільний світ*. 2018. № 4/5. С. 2–6.

- 22.Петегирич О. М. Досвід роботи школи з реалізації концепції національно-патріотичного виховання. *Виховна робота в школі*. 2015. № 2. С. 9–17.
- 23.Подольн І. С. Сутність методу проєктів як запорука розвитку ключових компетентностей. *На урок*. 2019. № 9. С. 13–17.
- 24.Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0659-00>.
- 25.Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів (затв. наказом МОН України від 20.07.2004 № 601 та зареєстр. в Міністерстві юстиції України 09.09.2004 за № 1121/9720Б). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1121-04>.
- 26.Реальні небезпеки віртуального світу: інформаційна безпека дітей. URL: https://rvo-kolomak.ucoz.ua/Informatizazija/kijiv_star.pdf
- 27.Рябуха А. П. Національно-патріотична робота в школі. *Виховна робота в школі*. 2015. № 9. С. 11–19.
- 28.Система роботи з родинного виховання із учнями. URL: <https://vseosvita.ua/library/sistema-roboti-z-rodinnogo-vihovanna-z-ucnami-5-7-klasiv-125090.html>
- 29.Смелкова З. С. Педагогическое общение. Теория и практика учебного диалога на уроках словесности. Москва: Флинта, Наука, 1999. 231 с.
- 30.Твердохліб Т. С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи. Харків, 2017.
- 31.Титов В. А. Методика преподавания русского языка: конспект лекций. Москва: Приор-издат, 2008. 174 с. https://www.studmed.ru/view/teoriya-i-praktika-obucheniya-russkomu-yazyku_1d7b3c97ad4.html?page=1

Інтернет-джерела

http://osvita.ua/school/lessons_summary/
<http://osvita.ua/>
<http://www.osvita.sm.gov.ua/index.php/uk/>
<http://www.imzo.gov.ua/>
<http://www.ocpo.sumy.ua/golovna.html>
<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/metoduchni.html>
http://schoolglevaha.at.ua/index/dlja_klasnikh_kerivnikov/0-101
<http://ped-kopilka.com.ua/klasnomu-rukovoditelyu/klasnye-chasy-v-5-8-klasah/index.htm>
<http://www.refmaniya.org.ua/vichovn-zachodi/>
<http://pedagogika.at.ua/publ/3>
<http://szenki.in.ua/index.php/vse-dlia-vchytelia/godina-klasnij-kerivnik>
<http://schoolglevaha.at.ua/1/klker/dovdnik-klasnogo-kerivnika-v-zapitannyax-ta-vdpovdy.pdf>
<http://www.pedrada.com.ua/news/3849-qqn-16-m7-26-07-2016-yak-organzovuvati-vihovnurobotu-u-20162017-navchalnomu-rots>

<http://www.moippo.mk.ua/attachments/article/3797/%D0%92%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%>

ДОДАТКИ**Додаток 1**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені
А. С. МАКАРЕНКА

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

студента _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Навчально-науковий інститут/факультет _____

Кафедра _____

кваліфікаційний рівень _____

галузь знань _____

спеціальність _____

спеціалізація _____

_____ курс, група _____

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Прибув в організацію, установу

Печатка організації, установи „_____” 20____ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з організації, установи

Печатка організації, установи “_____” 20____ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Календарний графік проходження практики

[illegible]

Керівник практики: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

[illegible]

This image shows a full page of blank white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for writing or drawing. There are no margins, text, or other markings on the paper.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«_____» _____ 20__ року

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal black lines running across the width of the page. The lines are thin and consistent in thickness. There are no margins, text, or other markings on the paper.

**Висновок керівника практики від вищого навчального закладу про
проходження практики**

Дата складання заліку „_____” _____ 20__ року

Оцінка:

за національною шкалою _____

кількість балів _____

за шкалою ECTS _____

Керівник практики

(підпис)

(прізвище, ініціали)

СХЕМА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ

№ з/п	Зміст роботи	Термін проведення	Відмітка про виконання
Розділ 1	Навчальна робота 1. 2. 3. 4.		
Розділ 2	Виховна робота 1. 2. 3. 4.		
Розділ 3	Організаційна робота 1. 2. 3. 4.		
Розділ 4	Науково-дослідна робота 1. 2. 3. 4.		

ПРОГРАМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ КЛАСУ (ГРУПИ) ТА СКЛАДАННЯ ЙОГО ХАРАКТЕРИСТИКИ

1. Мета та завдання програми психолого-педагогічного вивчення учнівського класу (групи) та складання його характеристики

Програма педагогічної практики студентів IV курсу вищого навчального закладу передбачає виконання психолого-педагогічної характеристики класу (групи). Складання психолого-педагогічної характеристики має за мету реалізацію студентами ВНЗ низки знань з курсу психологічних дисциплін та їх практичного застосування.

2. Вимоги до оформлення психолого-педагогічної характеристики класу

1. Характеристику потрібно писати на окремих аркушах (стандарт А4) з вказівкою на першій титульній сторінці назви ВНЗу, кафедри, на яку робота подається (кафедра психології), далі вказати саму назву виконаної роботи – «Психолого-педагогічна характеристика класу», вказати навчальний заклад і клас (групу), де проводилось дослідження, ППІ студента, що виконав цю роботу, факультет, курс та групу, де він навчається.
2. Перед тим як почати викладання, необхідно вказати протягом якого часу проводилось дослідження класу, а потім описати, які методи використовувались у процесі дослідження (спостереження, бесіда, анкетування і т. п.).
3. Складаючи характеристику класного колективу, потрібно керуватися, в першу чергу, запропонованою схемою характеристики, крім цього, можна додати все, що особливо яскраво проявилось під час дослідження, але не знайшло відображення в схемі.
4. Наявність фактичного матеріалу та аргументація психологічних висновків – обов'язкова умова об'єктивності характеристики.
5. Під час опису характеристики певних особливостей колективу потрібно обов'язково вказувати, за допомогою яких конкретних методів та методик були отримані ці дані.
6. Викладання матеріалу повинно бути логічним, послідовним, грамотним.

7. Наприкінці характеристики повинні в обов'язковому порядку (як підсумок всієї роботи) бути наявні психолого-педагогічні висновки та напрямки подальшої корекційної роботи.
8. Під час планування й подальшого проведення дослідницької роботи та в період оформлення матеріалів і складання самої характеристики, необхідно активно звертатися до наукової літератури із загальної, вікової та педагогічної психології, а також періодичних видань стосовно відповідної проблематики та методичних посібників.
9. Проведення дослідницької роботи студентом повинно обов'язково керуватися методистом з певного фаху.

3. Приблизна схема вивчення класу та написання його характеристики

1. Загальні дані про класний колектив та історію його формування (кількість учнів, з них дівчат та хлопців, віковий склад, коли він сформувався, чи були поєднання з іншими колективами, зміна класних керівників тощо).
2. Зміст та характер колективної діяльності:
 - а) навчальна діяльність (загальна характеристика успішності та дисципліни, відношення класу до показників успішності: наявність контролю за успішністю окремих учнів, вимоги до них класного керівника, активу класу та всього колективу, взаємодопомога, її форма та організація), дисципліна всього колективу в навчальній діяльності (на уроках та позаурочній діяльності); негативні моменти в навчальній діяльності (*студенту пропонується за допомогою наукового спостереження та експериментального дослідження проаналізувати зв'язок між показниками успішності, певного відношення до навчання учнів класу та їх положенням в групі*);
 - б) життя колективу в позанавчальний час – інтерес до сучасного суспільно-політичного життя, музиці, мистецтвам, літературі та спорту тощо та форми прояву цих інтересів (організація читацьких конференцій, диспутів, відвідування театрів та кіно, подальше обговорення, КВК тощо);
 - в) суспільно-корисна праця та її місце в позанавчальному житті колективу; види праці та характер її виконання; прояви свідомої дисципліни;
 - г) зв'язок з шефськими організаціями, форми його прояву; вплив на клас батьківської спільноти.

3. Керівництво та організація класного колективу:

- а) організаційне ядро класу, його актив; староста та її робота; характеристика активу (ініціативність, самостійність, наполегливість до себе й інших, авторитет серед товаришів та його основа, організаторські здібності, піклування про інших, відношення до суспільної думки);
 - б) наявність у колективі неофіційних лідерів, характер їх впливу на клас, причини цього впливу, відношення до таких лідерів активу класу, наявність учнів, віддалених від активу класу та причини цього й можливі шляхи зміни відносин у групі;
 - в) взаємовідношення колективу з середини (ступінь згуртованості, прояви взаємної вимогливості, чуткості, дружнього піклування, взаємодопомоги та поваги, наявність або відсутність неформальних мікрогруп, їх внутрішня основа та ступінь зацікавленості в спільній взаємодії (критичність відношення, особливості взаємодії між дівчатами та хлопцями, внутрішня основа цих відношень), емоційне задоволення чи незадоволення положенням у колективі окремих учнів (*для отримання інформації стосовно означених пунктів характеристики пропонується проведення дослідження різними методами, а саме спостереження, бесіди, анкетування тощо*);
 - г) характеристика особистості класного керівника та його впливу на клас (освіченість, загальна культура мовлення та спілкування, організаційні здібності, знання індивідуально-психологічних особливостей своїх учнів, їх інтересів, вподобань, спрямування тощо); відношення класного колективу до особистості класного керівника, його авторитет серед учнів (*висвітлення зазначених питань неможливо без активної співпраці студента-практиканта та учнівського колективу, вчителів, класного керівника. Пропонується використовувати методи наукового спостереження, бесіди, анкетування*).
4. Аналіз конкретних прикладів впливу класу на особистість учня та особистості школяра на діяльність і міжособистісні відносини в колективі.
 5. Загальні висновки. Характер загального емоційного «клімату» в колективі. Характер дисциплінованості. Визначення основних недоліків організації життя колективу та взаємовідношень її членів, шляхи подолання виділених недоліків.

**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КЛАСУ (ГРУПИ)**

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Кафедра психології

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КЛАСУ

Проведено:
ЗОШ №, місто, клас

Виконано
студентом _____
факультету, курсу, групи
прізвище, ім'я, по-батькові

Методист –
Усик Дмитро Борисович
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології

**Атестаційний лист
педагогічної практики**

студента _____
(ПІБ)

(курс, № групи, факультет)

який проходив практику в ____ класі
закладу загальної середньої освіти № _____
з _____ по _____

№ з/п	Керівник виробничої практики	Прізвище, ім'я, по батькові	Оцінка	Підпис	Примітка
1.	Учитель російської мови та зарубіжної літератури				
2.	Класний керівник				
3.	Методист із російської мови				
4.	Методист із зарубіжної літератури				
5.	Методист із педагогіки				
6.	Методист із Психології				

Підсумкова оцінка _____

Підпис відповідального методиста _____

**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ ЗВІТНОЇ
ДОКУМЕНТАЦІЇ ПРО ВИРОБНИЧУ ПЕДАГОГІЧНУ ПРАКТИКУ**

**Міністерство освіти і науки України
Факультет іноземної та слов'янської філології
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Кафедра російської мови, зарубіжної літератури
та методики їх викладання**

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

з виробничої педагогічної практики з російської мови та літератури
студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
факультету іноземної та слов'янської філології
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
у період з _____ до _____